

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ
2002

КВІТЕНЬ
Число 4 (124)
КИЇВ 2012

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

В рамках виконання в 2012 р. пріоритетних завдань проголошеного Президентом України Року культури та відродження музеїв цьогорічна Угода між владою Чернігівщини та нашим земляцтвом, зокрема, передбачає відкриття Шевченкової світлиці у Прилуках.

Шевченків дім у Прилуках

Учітесь, читайте, і
чужому научайтесь, й
свого не цурайтесь...
Тарас ШЕВЧЕНКО

Чому саме в Прилуках? Тому, що Великий Кобзар тричі перебував в старовинному місті, яке розкинулося на зелених берегах красеня-ріки Удаю та чарує кожного не тільки самобутністю, неповторною красою, але й приваблює своєю славою, часом трагічною історією, своїми добрими, працьовитими та талановитими людьми. На території міста є чимало архітектурних та історичних пам'яток, що становлять своєрідний літопис Прилук. Попередні покоління залишили прилучанам цінну культурну спадщину, ці надбання – гордість нащадків, які творять нове, світле, прекрасне місто. Жителі його продовжують культурні традиції, докладають чимало зусиль для розвитку культури в рідному місті.

⇒ 8-9

Магія сивої давнини

Згідно плану координації роботи Асоціації земляцьких об'єднань областей та регіонів України Товариство «Чернігівське земляцтво» у м. Києві, якому за планом випало бути координатором у січні-березні 2012 року, керівники цих громадських організацій здійснили другий десант на Чернігівщину.

Визначаючи маршрути поїздок керівників земляцьких об'єднань по древній Сіверській землі, очільник Товариства "Чернігівське земляцтво" у м. Києві Віктор Ткаченко керувався мудрими словами Джавахарлала Неру: "Все, що ми маємо, є даром минулого, далекого і близького. Воно закінчилось і його не змінити, а майбутнє – можна".

Перша поїздка відбулась у січні 2012 року на древню Козелецьку землю, звану Трипільською культурою Євминки та невеликих Шуляків, козацьким Булаховим та графськими Лемешами, волосним Чемером та древнім Крехаєвим, літописним Мороським та науковим Прогресом, партизанськими Гнилушами-Лебедівкою та боярським Єрковим, замковою Вовчою Горою та дворянськими Сивухами, печенізькою Карасинівкою, Десною... цей список ще довго можна продовжувати, адже Козелечина уособила в собі чи не весь хід історії України.

⇒ 4-5

Немає місця, милішого від рідного порогу.

ЦИЦЕРОН

У КВІТАНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

КАРПУСЬ Віра Савівна – 80-ліття. Народилася 1 квітня 1932 року в селі Озеряни Варвинського району. Викладала фізику та математику в середніх школах Чернігівщини, Хмельниччини та Києва. З 1987 р. – на пенсії. Учасник Великої Вітчизняної війни.

ДУБІНОВСЬКИЙ Іван Іванович – 80-ліття. Народився 26 квітня 1932 року в місті Ічня. Працював провідним лікарем ветеринарної медицини Центральної державної лабораторії ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України. Пенсіонер.

Учасник Великої Вітчизняної війни. Ветеран праці. Член Ради об'єднаної ветеранської організації Міністерства аграрної політики та продовольства України.

КОВАЛЬЧУК Таїсія Андріївна – 75-річчя. Народилася 4 квітня 1937 року в селі Дубов'язівка (навчалась і працювала в м. Кіровоград). Працювала референтом-секретарем. Нині – на пенсії.

ПЕТРАНЬОВ Геннадій Йосипович – 75-річчя. Народився 7 квітня 1937 року в Ріпках. Працював 20 років на різних посадах в Кабінеті Міністрів України. Був науковим співробітником Української академії аграрних наук. Нині – на пенсії.

Кандидат сільськогосподарських наук. Автор 4 сортів зернобобових культур люпину та гороху. Нагороджений Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України.

КОРОЖОК Клавдія Петрівна – 75-річчя. Народилася 10 квітня 1937 року в селі Масляківка Ріпкинського району. Пенсіонерка.

ЗУБ Петро Данилович – 75-річчя. Народився 25 квітня 1937 року в селі Озеряни Варвинського району. Працював завідувачем кафедри тактики Київського зенітно-ракетного училища імені Кірова. Військовий пенсіонер, полковник у відставці. Кандидат військових наук. Нагороджений орденом Червоної Зірки.

ХОРОШУН Леонід Петрович – 75-річчя. Народився 25 квітня 1937 року в смт Любеч Ріпкинського району. Завідувач відділу Інституту механіки НАН України. Автор наукових статей із нових концепцій електродинаміки. Доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАН України. Лауреат Державної премії України.

ВІННИЧУК Дмитро Тимофійович – 75-річчя. Народився 30 квітня 1937 року в місті Сквирі на Київщині (впродовж 1960 – 1977 рр. проводив наукову роботу в господарствах Ічнянського, Прилуцького, Срібнянського та інших районів). Був директором Інституту розведення та генетики тварин, працював головним науковим співробітником Інституту агроєкології та біотехнології Української Академії аграрних наук. Нині – на пенсії.

Доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААНУ. Співатор новостворених порід худоби – української червоно-рябкої, української м'ясної, поліської м'ясної. Лауреат премії НААНУ «За видатні досягнення в аграрній науці». Автор понад 500 опублікованих праць. Співатор 20 авторських свідоцтв та патентів. Випустив 23 кандидатів і 12 докторів наук.

СОСНОВ Василь Васильович – 70-річчя. Народився 16 квітня 1942 року в селі Кобижча Бобровицького району. Обіймав посади начальника управління сільського господарства, голови районної ради, першого секретаря райкому партії. Головний консультант управління Апарату Верховної Ради України.

ЧУБУК Василь Дмитрович – 70-річчя. Народився 20 квітня 1942 року в селі Макіївка Носівського району. Провідний інженер електротехнічної служби ЗАТ «Київобленерго».

ПРОКОФ'ЄВА Лариса Пантеліївна – 65-річчя. Народилася 1 квітня 1947 року в Новгород-Сіверському. Пенсіонерка.

РУДЬКО Микола Олександрович – 65-річчя. Народився 4 квітня 1947 року в місті Бобровиці. Працював на керівних посадах в Чернігівському облвиконкомі та облдержадміністрації, з 1996-го по 1997 р. – помічник Президента України. У 1977–1998 та з 2001 р. – керівник Управління Адміністрації Президента України. З 1998 по 2001 р. був головою Державного комітету України у справах національностей та міграції. Працював начальником управління громадянства Адміністрації Президента України, Генеральним консулом України в Санкт-Петербурзі. Нині доцент Чернігівського педуніверситету ім. Т.Г.Шевченка.

Заслужений працівник народної освіти України. Кандидат історичних наук. Один з ініціаторів створення товариства «Чернігівське земляцтво» в м. Києві, член Ради товариства.

ТКАЧЕНКО Михайло Олексійович – 65-річчя. Народився 9 квітня 1947 року в селі Кірове Новгород-Сіверського району. Кур'єр фірми «Карло-Пазоліні-ЛТД».

ТУЛУПОВ Микола Миколайович – 65-річчя. Народився

14 квітня 1947 року в Чернівці. Був старшим прокурором Генеральної прокуратури України. Нині – на пенсії.

ОСТАПЕНКО Віра Яківна – 65-річчя. Народилася 16 квітня 1947 року в селі Антоновичі Чернігівського району. Бібліотекар Київського Національного університету культури і мистецтв.

ГРОМОВА Валентина Пилипівна – 65-річчя. Народилася 23 квітня 1947 року в місті Фастів на Київщині (дитинство і юність пройшли у Бобровиці). Старший науковий співробітник Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України. Автор понад 60 наукових робіт із хімічної регуляції біологічних процесів. Дійсний член Нью-Йоркської академії наук США за цикл робіт у галузі хімічної регуляції біологічних процесів. Кандидат хімічних наук.

ЛОБАС Петро Павлович – 65-річчя. Народився 27 квітня 1947 року в селі Ульянівка Чернігівського району. Все життя пов'язане зі спортом: тренер, державний тренер, директор дитячо-юнацької школи. Нині – голова Чернігівської обласної ради спортивного товариства «Спартак». Майстер спорту, заслужений тренер України.

ЛЯЛІНА Тетяна Іванівна – 60-річчя. Народилася 1 квітня 1952 року в місті Остер Козелецького району. Заступник начальника відділу Центрального апарату Ощадбанку України. Головний скарбник профспілкової організації Ощадного банку України.

МОЛЯР Олександр Григорович – 60-річчя. Народився 3 квітня 1952 року в селі Мала Дівця Прилуцького району. Старший науковий співробітник Інституту металознавства НАН України. Кандидат технічних наук.

МИХАЙЛЕНКО Михайло Васильович – 60-річчя. Народився 6 квітня 1952 року в селі Чемер Козелецького району. Був начальником служби Управління інженерних військ Генштабу Міноборони України. Нині – заступник начальника центру гуманітарного розминування державного підприємства Укроборонсервіс. Полковник. Учасник бойових дій.

ЧЕРВОНЮК Ганна Василівна – 60-річчя. Народилася 7 квітня 1952 року в селі Озеряни Варвинського району. Директор підприємства із обробки металу.

РОМАНЕНКО Олександр Олександрович – 60-річчя. Народився 12 квітня 1952 року в місті Бахмач. Працював головою правління ЗАТ «Цукорімлекс».

СТРАТИЛАТ Петро Іванович – 60-річчя. Народився 12 квітня 1952 року в селі Макіївка Носівського району. Працював головним спеціалістом відділу аварійного реагування та антитерористичної діяльності департаменту фізичного захисту, пожежної безпеки та безпеки життєдіяльності Міністерства палива та енергетики України. Нині – на пенсії. Ветеран праці.

БОНДАРЧУК Антоніна Михайлівна – 60-річчя. Народилася 14 квітня 1952 року в селі Радуть Ріпкинського району. Директор торгового центру корпорації «Укргропромбуд».

ПАДАЛКА Олег Семенович – 60-річчя. Народився 18 квітня 1952 року в селі Горобіївка Срібнянського району. Проректор з економіки та організації навчально-виховної роботи, професор кафедри педагогіки Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Автор біля 100 наукових праць. Член спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій і ряду редакційних колегій та рад науково-практичних журналів. Кандидат педагогічних наук. Заслужений працівник освіти України. Академік Академії вищої школи України. Нагороджений орденом «Знак Пошани», Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною грамотою Верховної Ради України, медаллю ім. Макаренка, медаллю Святого Володимира II та III ступеня Української православної церкви Київського патріархату.

РУДНИК Віктор Іванович – 60-річчя. Народився 20 квітня 1952 року в селі Вороньки Бобровицького району. Доцент кафедри кримінального права юридичного факультету Національного авіаційного університету.

КОБКО Григорій Петрович – 60-річчя. Народився 21 квітня 1952 року в селі Макіївка Носівського району. Підприємець.

ТРОФІМОВА Людмила Миколаївна – 60-річчя. Народилася 28 квітня 1952 року в селі Каліново Попелянського району Луганської області (Чернігівський осередок). Президент ГО «Медико-соціальний центр «Валер».

ШМАРЕНКОВА (ПРЯДКО) Інна Петрівна – 55-річчя. Народилася 1 квітня 1957 року в селі Ленінівка Менського району. Працює в Асоціації діячів естрадного мистецтва України, продюсер і художній керівник своєї дочки – співачки Наталії (Камалії).

КОБЗАР Надія Миколаївна – 55-річчя. Народилася 19 квітня 1957 року в селі Боремичке Козелецького району. Працювала в сфері торгівлі. Нині кухар фірми «Матіола». Домогосподарка. За фахом токарь.

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім нев'янучого здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

Доля переплела наші шляхи в далекому 1962 році в Українському науково-дослідному інституті механізації та електрифікації сільськогосподарства /УНДІМЕСГ/, коли я став його аспірантом. І це сталося не випадково, бо вже тоді про нього говорили в інституті як про молодого здібного фахівця в галузі сільськогосподарського машинобудування і добропорядного педагога. Під його керівництвом я написав дисертацію, захистив її та кілька років працював поряд, отже, вважаю себе його учнем.

Микола Васильович Тудель народився 1924-го року в знаменитому селі Сокиринцях Срібнянського району в родині селянина. 19-річним юнаком брав участь у боях Великої Вітчизняної війни, в листопаді 1943 року був тяжко поранений. Після виходу зі шпиталю якийсь час працював на шахті в Ростовській області, та хліборобські гени взяли своє: він поступив до Азово-Чорноморського інституту механізації сільськогосподарства /м. зерноград/, який закінчив у 1950 році з відзнакою. Потім два роки працював викладачем у технікумі, та все ж технічний талант і бажання покращити тяжкий труд селянина шляхом механізації привели його в аспірантуру УНДІМЕСГ, де згодом захистив кандидатську дисертацію з дослідження робочих органів кукурудзозбиральних машин. Саме тоді «королева полів» кукурудза набувала значення державної культури, тож потребувала розробки засобів механізації для свого вирощування та збирання. Розуміючи це, керівництво інституту організує відділ механізації виробництва кукурудзи, який з 1960-го року і очолив він як дипломований вчений. Завідувачем цього відділу, який, щоправда, двічі змінював свою назву, але не зміст, Микола Васильович пропрацював понад 40 років аж до виходу на пенсію.

Під керівництвом М.В.Туделя та за його безпосередньою участю було розроблено кілька прогресивних технологій та відповідних технічних засобів для вирощування і збирання кукурудзи на зерно, а також післязбиральної обробки цього універсального «хліба тваринництва». Взаємін складної щодо технічного виконання технології квадратно-гнездового посіву була запропонована 12-рядкова сівалка пунк-

ПАМ'ЯТІ ВЧИТЕЛЯ

10 лютого йому виповнилось би 88, але, на превеликий жаль, цього вже ніколи не буде. Мова йде про відомого нашого земляка, заслуженого працівника сільськогосподарства, лауреата Державної премії України, кандидата технічних наук Миколу Туделя.

тирного посіву та набір пристроїв для безгербіцидної боротьби з бур'янами. Спільно з конструкторами Херсонського комбайнового заводу розроблено та впроваджено у виробництво приставку до зернових комбайнів «Нива» і «Дон-1500» для збирання кукурудзи, за котру він разом з колективом авторів був удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки в 1983 році.

За самовіддану плідну працю Микола Васильович неодноразово нагороджувався орденами та медалями, був удостоєний звання заслуженого працівника сільськогосподарства України. У його науковому доробку понад 140 друкованих праць і 14 авторських свідоцтв на винаходи, а ще він підготував 10 кандидатів технічних наук.

Вершиною науково-технічної творчості очолюваного М.В.Туделем колективу стала розробка у співпраці з конструкторами ХКЗ самохідного кукурудзозбирального комбайна «Херсонієць-200», що здійснював всі операції – від збору та очищення качанів, обмолоту та сепарації зерна до подрібнення стебел кукурудзи на грубий корм.

За самовіддану плідну працю Микола Васильович неодноразово нагороджувався орденами та медалями, був удостоєний звання заслуженого працівника сільськогосподарства України. У його науковому доробку понад 140 друкованих праць і 14 авторських свідоцтв на винаходи, а ще він підготував 10 кандидатів технічних наук. Спираючись на такий доробок, міг би захистити і докторську дисертацію, але не робив цього принципово, вважаючи більш корисною свою практичну діяльність з впро-

вадження розробок відділу у виробництво.

Сам Микола Васильович був інтелегентною, всебічно розвинутою людиною, багато читав як спеціальної, так і художньої літератури, добре володів пером і добивався від своїх учнів при написанні звіту чи дисертації чіткої думки і прозорого стилю. Співробітники поважали його за тонкий гумор, демократизм у поводженні і широкі енциклопедичні знання.

Ми завжди вірили, що Україна, маючи сприятливі природні умови для вирощування кукурудзи, володіє високим потенціалом її врожайності. Нині чи не половину валового врожаю зерна ми одержуємо за рахунок цієї культури. І в цьому є також певна заслуга нашого земляка – невтомного вченого механізатора і пропагандиста кукурудзи.

Після виходу на пенсію ми неодноразово зустрічались з ним на загальних зборах Чернігівського земляцтва як старі добрі друзі, незважаючи на різницю в роках. Багато зробив він і для свого рідного села Сокиринця, подарувавши більше ніж півтисячі книг художньої літератури сільській бібліотеці, підтримував коштами музей кобзаря Остапа Вересая, розміщений в цьому селі.

Багата талантами наша чернігівська земля! Її в ній і всесвітньо відомі поети та письменники, і славетні художники та актори, і знамениті кобзарі та народні митці, і видатні вчені та державні діячі, Але не так багато творців машин, працюючих рухається технічний прогрес. Такою неординарною постаттю видається мені аграрний інженер з великої букви Микола Васильович Тудель.

Віталій ВЕРХУША,
кандидат технічних наук

Магія сивої давнини

←1

Але гості встигли ознайомитись лише з історією та духовними надбаннями древнього Свято-Георгіївського жіночого монастиря у с. Данівка, неповторною величчю іконостасу собору Різдва Богородиці роботи Растреллі, пам'ятки архітектури середини XVIII століття, оглянули старовинні рушники, вишиванки, скатертини та знаряддя для майстрів полотна у музеї історії ткацтва Чернігівщини.

Вразила представників земляцьких об'єднань раціональність в організації роботи сучасного приватного підприємства "Вірила Міклухо-Маклая" та дивовижні експонати першого в Україні приватного музею Миколи Міклухо-Маклая, створеного на власні кошти сучасних меценатів – депутата Чернігівської обласної ради Надії Петрівни Міклухо-Маклай та її чисельної родини: чоловіка Олександра Івановича, доньки Діани, синів Андрія, Юрія, Олександра.

Вдруге земляцький десант висадився на древній землі Батурина, стежками якого ходили гетьмани України; землі, від якої черпали насагу Дмитро Туптало, Адам Зерніка, Пилип Орлик, Гедон Одорський, Володимир Сокальський – не злічити.

Незважаючи на те, що Батурин можна віднайти далеко не на кожній мапі України, всі члени нашої делегації добре знали славу історії столиці гетьманів Дем'яна Многогрішного, Івана Самойловича, Івана Мазепи, Кирила Розумовського. Гостей вразила не лише архітектурна спадщина, до якої можна навіть доторкнутись рукою, відчути подих далекої минувшини, але й високий патріотизм людей, які нині оберігають нашу історичну спадщину. Здавалось, Наталя Федорівна, наша екскурсовод, яка впродовж дня кілька разів розповідала відвідувачам одну і ту ж історію, щораз переживає і душею, і серцем батуринську трагедію. А ще пишається своїм прізвищем Сердюк, належності якого доведена істориками та розтлумачена як "охоронець порядку".

Подолавши 215 км. шляху до Батурина, наш автобус рушив поміж сіл, селищ і невеличких хуторів ще до однієї національної святині – родового маєтку Тарновських і Харитоненків, який у XIX – на початку XX століття був одним з найбільших осередків української культури. До неї

тяглися люди, на плечах яких тримались мистецькі обрії України, – Шевченко і Гоголь, Максимович і Яворницький, Рєпін і Глінка, Костомаров і Куліш. Нині – це повсюдно відомий Національний історико-культурний заповідник "Качанівка".

Між Парафіївкою та Качанівкою, у селянській глибинці, наш автобус перехопили вершники, козаки "Соколинного хутора". А біля дороги стояла розкішна бричка, запряжена парою гарних коней. Гості наші не те щоб злякались такого корсарського захоплення, але дух у них перехопило від того, що древня Чернігівщина зберігає не лише пам'ятки історії, культури українського народу, а й

відроджує добрі духовні традиції наших предків.

Вражав розкішний одяг вершників: жупани, мережані золотом, сиві каракулеві папахи, червоні чоботи зі шпорами, бували в бувальцях шабляки. Коні гарцювали, ніби вимагаючи швидкого соколиного лету по засніженому полю. Господар "Соколинного хутора" пан Микола гостинно запросив нас до своєї садиби. Чимчикуючи засніженою сільською вулицею (старших жінок везли на бричці) під лемент собак і півнів, наші гості і гадки не мали, що їх очікує: на ганку

стояла господиня дому в національному вбранні з хлібом-сіллям та гронами калини на старовинному рушнику, господар, як годиться, з сулією перваку, настояного на зубрівці, і два сини-соколи з традиційним салом, часником і соленими огірочками.

Гуркотом гармат супроводжувалось преломлення хліба головою Товариства "Чернігівське земляцтво" В.Ткаченком. А в хаті, у селянській печі, впрівав куліш.

Посмакувавши традиційними українськими козацькими стравами, наша делегація вирушила до музейного комплексу Національного історико-культурного заповідника. На жаль, надвечірні сутінки та засніжені доріжки не дали змоги помилуватися витворами паркового мистецтва, але архітектурні пам'ятки вражали

величністю та абсолютним гармонійним поєднанням рукотворної краси і одвічної краси природи.

Не знаю, як реагували мої супутники на те, що долучились до місць, де творили світові класики слова і пензля, а у мене серце захлинулося від щастя – я торкаюся паркету, по якому ходив наш Кобзар, мої руки відчиняють двері зали, у якій Михайло Глінка творив неповторну музику "Руслана і Людмили", я стою на терасі, де народжувались шедеври Іллі Рєпіна.

Але все має свій початок і свій кінець. Тож, уже в автобусі, під сяйвом вечірнього місяця, хтось із моїх супутників пригадав одну добру прикмету: хто хоч раз побував у Качанівці, неодмінно сюди повернеться.

Мандрівка представників понад 20 земляцьких організацій по Чернігово-Сіверській землі, що відгороджується від нинішнього метушливого світу розкішними лісами та мрійливими озерними плесами, завершилась. Наші гості, вражені побаченням впродовж дня, полишали автобус з надією, що озвучена кимось прикмета про неодмінне повернення у краї, де вікопомна минавшина, мистецькі звершення та нерукотворна краса природи, справдиться, і вони обов'язково ще повернуться у край нетлінних національних цінностей, щоб осягнути вищу магію сивої давнини, відчуті дух нескореної землі, на якій впродовж віків творить філософію життя нескорений народ.

Що це насправді так, резюмував виконавчий директор МГО "Волинське братство" Валерій Фень: "Товариство "Чернігівське земляцтво" високо тримає планку координаторства в Асоціації земляцтв України, відкриваючи по-новому святині Сіверського краю для земляків з усієї України.

Так, в першу суботу весни під проводом Віктора Ткаченка керівники земляцтв знову відвідали древню українську землю: поклонилися священній батуринській землі у Національному історико-культурному заповіднику

"Гетьманська столиця" та ознайомилися з легендарним макетом у Національному історико-культурному заповіднику "Качанівка".

Велич історії спонукає до творчого неспокою і сьогодні. Це відчули керівники земляцтв, познайомившись зі справжнім сьогодишнім українським козаком Миколою Черепом, відвідавши створену ним українську оазу "Со-

колиний хутір", де й на кінній бричці проїхались, і з гармати стрільнули, і страв козацьких покуштували, а головне – відчули правдиву синівську любов до рідної землі, її традицій та культури і щире бажання та вміння достойно представити славний чернігівський край як в Україні, так і по всьому світу.

Гості підтримали це прагнення, запропонувавши свою допомогу в проведенні, наприклад, в "Соколиному хуторі" семінарів-тренінгів із зеленого туризму, плерів для художників, вишивальників, гончарів, різьбярів по дереву, майстрів лозоплетіння – в тому, чим завше славилась українська земля.

Отримавши від поїздки потужну енергетику, по-новому осмисливши багато моментів нашої історії, керівники земляцтв України сердечно подякували господарям та керівництву Чернігівського земляцтва за прекрасно організовані щирі зустрічі на древній Сіверщині".

Тетяна ЛІТОШКО
Фото Валерія ФЕНЯ

У кожної людини свій Чорнобиль. У мене теж він є. Вивчаючи в школі чи вузі директиви з'їздів КПРС про п'ятирічні плани розвитку народного господарства СРСР, мало хто думав, що розвиток атомної енергетики може так негативно вплинути на долю цілих народів, перетворити в одну мить велику частину українців у чорнобильців.

Перша в Україні Чорнобильська АЕС була розташована на відстані 18 кілометрів на північний захід від міста Чорнобиль. З часом вона з її чотирма збудованими та двома незавершеними енергоблоками стала мені занадто близькою.

У травні 1974 р. я вперше познайомився з містом Чорнобиль, його мальовничими околицями, кілька днів провів у містечку військових Чорнобиль-2. Потім, впродовж 1974–1978 рр., щорічно по кілька разів бував у тих краях, спілкувався з військовими, будівельниками і енергетиками.

Однією з тем для обговорення завжди була важлива новобудова: її недоліки та переваги. Мої співбесідники часто ставили запитання: навіщо будувати АЕС поблизу Києва та ще й з грунтами, що не годяться?

Про аварію на ЧАЕС дізнався від батька близько восьмої години ранку в суботу 26.04.1986 р. Цього разу він звично не цікавився моїми справами (22.11.1985 р. мене було обрано головою колгоспу на Чернігівщині), а коротко повідомив: „Сталася велика біда – вибухнув реактор четвертого енергоблоку ЧАЕС. Відбувся викид в атмосферу великої кількості радіоактивних елементів. Розпочалася евакуація мешканців Прип'яті. Невістка з онуком прибули до села. Микола (мій старший брат, який був в охороні станції) залишився там.”

Звістка про аварію для нашої сім'ї не була несподіванкою. Ще восьмого березня всі ми гостювали в батьків і невимушено згадували те, що серед населення міста Прип'ять широко обговорюється заплановане проведення на станції випробування однієї з систем забезпечення безпеки, яке може призвести до аварії – хочуть відключити захист реактора та побачити, як він поведе себе.

Як відповідальний за стан цивільної оборони на дорученому об'єкті, після повідомлення батька одразу запросив до себе інженера з охорони праці, техніки безпеки та цивільної оборони колгоспу і розпорядився діяти за планом для випадку загрози радіоактивного забруднення. На той час в колгоспному складі було все необхідне: від засобів радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю до засобів індивідуального захисту населення.

Була весна, велися польові роботи. Щодня з восьмої до дев'ятої ранку голови колгоспів і директор радгоспу телефонували першому секретареві райкому та доповідали: скільки надійшло молока, посіяли зернових і технічних сільгоспкультур, посадили картоплі.

Оскільки просто неба у районі працювало багато людей, сама нагода мені слугувала повідомити „першому” про аварію на ЧАЕС. Він вислухав мій звіт про надії, посіви та посадки, а також повідомлення про аварію, але, застосувавши слова з лек-

сики творця та натхненника „Всешутейського собору”, звинуватив мене в тому, що веду себе не по-партійному та сію паніку серед радянських громадян. Його реакція ще більше підсилювала думку про правильність моїх рішень щодо протидії можливим наслідкам аварії на ЧАЕС.

На відміну від „першого”, спеціалісти колгоспу з розумінням віднеслися до справи захисту населення двох сіл від радіації.

Після переїзду в 1990 р. на Херсонщину мені судилося опинитися ще ближче до об'єкту атомної енергетики – Запорізької АЕС. Там познайомився з багатьма будівельниками та експлуатаційниками станції. Багато хто з них були чорнобильцями. Впродовж десяти років, з 1986 р. по 1996 р. найбільшу в Європі ЗАЕС очолював Володимир Бронніков, який в якості головного інженера брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Володимир Костянтинович надавав велику увагу не тільки безпечній роботі атомного велетня, а й розвитку інфраструктур-

них об'єктів в районах, що знаходяться в тридцятикілометровій зоні станції. Він ще тоді ініціював державний підхід розвитку інфраструктурних об'єктів в тридцяти-, шестидесяти- та дев'яностокілометрових зонах. Саме це було темою нашої зустрічі з ним у вересні 1990 р. та причиною для ділових стосунків з багатьма його однодумцями – керівниками УКБ ЗАЕС, директорами заводів СБК та НСОІТ для АЕС. Потужні підприємства енергодарців в 90-і роки багато чим допомогли району Херсонщини.

Ще тоді переконався, що якби в посадовців різних рівнів були підходи такі, як у Володимира Броннікова, не було б ні катастрофи, ні наслідків.

Ось ще один з прикладів. У 1991 р. на ЗАЕС було вста-

новлене надсучасне обладнання для контролю за впливом роботи станції на стан здоров'я тих, хто працює на АЕС, проживає в містах атомників. Першими були діти, що народилися в Енергодарі. За згодою дитячого відділення міської лікарні, до групи були включені дві дитини: одна чотири роки прожила на Сосниччині після аварії на ЧАЕС, друга – народилася там за три роки після лиха. Фахівці були шоковані показами приладів, з допомогою яких діагностували дітей. Тоді з „великої медичної гори” не дозволили надати офіційні висновки, але за порадами енергодарських медиків вдалося вплинути на покращення стану здоров'я цих дітей.

Впродовж 26 років після катастрофи мені доводиться мати справи з тими, хто постраждав від чорнобильської катастрофи, з вини якої ще молодим помер мій старший брат (отримав високу дозу опромінення в перші дні після аварії), рано відійшли у вічність батьки, які тяжко переживали за здоров'я свого первістка, не стало багатьох родичів і друзів.

Часто при організації допомоги хворим землякам у мене виникають питання та пропозиції: „Скільки невинних полягло, а скільки в муках помирає? Невже людська недбалість і байдужість й надалі будуть брати гору? Коли вчинили таке зло, пустивши в світ страшне лихо, треба думати про ліки для хворих, подавати надію всім, хто уцілів, забезпечувати спокій тим, хто ліг у могилу. Сьогодні, навіть при проведенні реформи в охороні здоров'я, не можна забувати специфічність ситуації, в якій опинився народ країни після чорнобильського експерименту”.

Олексій ОРЕХОВИЧ

“ДІМ ДЛЯ ДУШІ” Станіслава Шевченка

Особливістю нової книжки із символічною й водночас дуже ліричною назвою є те, що до неї ввійшли кращі вірші поета з попередніх збірок, причому відібрані таким чином, щоб вони творили гармонійну цілісність ліричного сповіді багатьох років.

Вів вечір відомий поет, народний депутат минулих скликань, заступник голови Національної спілки письменників України Володимир Шовкошитний. Він пригадав, як, працюючи інженером-атомщиком, познайомився з С. Шевченком 1985 року на літературній студії в Прип'яті, куди той приїхав із Володимиром Забаштанським та кількома молодими поетами. Ще з тих часів запам'яталися йому тематично наповнені вірші Станіслава, пройняті глибоким ліризмом, особистісною ритмікою і душевними настроями.

Голос поета звучав і звучить в унісон зі своїми земляками-попередниками, відстоюючи неперервну шкалу духовних цінностей: «...Ічне! Мартоса ти колисала / І Васильченка, і Чумака...». Тому й прийшли вони привітати поета зі святом нової книжки. Керівник Ічнянського осередку товариства «Чернігівське земляцтво» в Києві Микола Вошецький, який надав фінансову допомогу для видання книжки вибраних поезій, розповів про унікальне, щедre гроно обдарованих людей Ічнянщини, до якого долучив і Станіслава Шевченка, сказавши: «Це скромна, лагідна людина чистих почуттів, чоловік, який своєю творчістю возвеличив прапрадідівську та батьківську землю, опоетизував край свого дитинства і юності». Підкреслив при цьому, що завдяки його поезії проникливіше вдихається в рідні ландшафти, чутливіше дослухається до голосів рідних і близьких людей.

Ще один відомий Шевченко – Віталій – земляк і творчий колега Станіслава, народний депутат України кількох скликань, передав вітання автору презентованої книжки від ічнянців, розповів, що вони завжди чекають творчих зустрічей з ним.

Відомий поет, вірші якого наповнені ліричною й громадянською наснагою, Петро Осадчук, який впродовж кількох десяти-

у
столично-
му Будинку пись-
менників відбулась
презентація нової книж-
ки поета Станіслава Шев-
ченка «Дім для душі».

тиліть знає С. Шевченка, відзначив вдалу назву книжки: «Душа справді у цих віршах присутня, а також пам'ять роду і народу. І присутня природа...»

Голова творчого об'єднання пригодників і фантастів Київської письменницької організації Микола Славинський, який знає С. Шевченка ще з студентської лави, наголосив на впливі кібернетичного фаху на лірику поета.

Письменник, заступник головного редактора газети «Літературна

Україна» Станіслав Бондаренко висвітлює інший бік творчості колеги, наголосив, що той чує найтонші звуки, шелести природи.

Приємно вразив і схвилював аудиторію щирістю й виступом головного редактора газети «Дзєннік Кієвські», перекладача, поета Станіслава Пантелюка, котрий прочитав окремі поезії С. Шевченка у власному тлумаченні польською, розповів про їхню плідну співпрацю.

Поет, прозаїк Юрій Завгородній пригадав, як С. Шевченко колись долучив його до творчих поетичних зустрічей з польськими письменниками.

Поетеса Наталя Поклад, яка разом із С. Шевченком переклала вірші з польської мови Данути Костевич і Даріуша Томаша Лебьоди (що побачили світ в Україні окремими книгами), заторкнула вагому для сучасників тему творчих вечорів поезії, які С.

Шевченко започаткував у київській книгарні «Сяйво». Від Українського фонду культури С. Шевченка привітали видавець Леонід Андрієвський і відомий поет, заслужений артист України Віктор Женченко.

Заслужений працівник української і польської культури Вікторія Радік і науковець, перекладач, майстер художнього читання Василь Білоцерківський озвучили у залі окремі вірші з книги «Дім для душі». Звучали вірші й у авторському виконанні. А заслужена артистка України Світлана Мирвода і композитор Геннадій Володько виконали пісні на вірші С. Шевченка.

РОБОЧЕ СВЯТО

Найважливішою подією у нашому Варвинському регіональному відділенні було переобрання керівника. Ним став молодий патріот, справжній українець Володимир Зуб, що народився в с.Озеряни. Нині він генеральний директор Української бурової компанії.

Під час дружньої розмови перше слово було надане старійшині Володимир Желібі — дипломату і державному діячу, який народився в с.Журавка на Варвинщині. Це напрочуд талановита і добра душею людина. Він привітав усіх, побажав здоров'я та плідної праці, спрямування зусиль на добробут та економічне зростання малої батьківщини.

Новообраний керівник осередку Володимир Зуб запевнив усіх, що виправдає довіру, буде працювати задля допомоги рідному краю, в тому числі духовному розвитку. До розмови залучилися й виступили заступник голови Варвинської райради Володимир Андрієнко, заступник голови райдержадміністрації Олександр Філоненко, інженер-постачальник ТОВ «Дружба-Нова» Петро Небрат.

Свято вдалось. А я про нього написала вірш.

*Сьогодні свято у громаді.
Радіймо справжнім почуттям.
Мороз, не став нам на заваді,
Став лише тихим відчуттям.
Радіє голос, аж співає
Спорідненістю рідних душ.*

*Добро серцець нас закликає:
Закон родини не поруш.
Тут кожен може розказати
Про потаємне, про своє.
Так може тільки об'єднати
Земляцтво ріднее моє.*

Ганна КАЛАЙДА,
член Варвинського
відділення земляцтва

Наталя
ЄРЖИКІВСЬКА

Шевченків дім у Прилуках

⇐1

У Прилуках є багато закладів культури: міський Будинок культури, дитяча музична школа, школа мистецтв, багато бібліотек, краєзнавчий музей та ін.

В День міста 22.09.2007 р. встановлений оригінальний пам'ятник Тарасу Шевченку-художнику. Автори пам'ятника зобразили молодого Кобзаря з пензлем і палітрою. Саме таким у 1845 р. він вперше прибув до Прилук за завданням Археографічної комісії відобразити історичні і архітектурні пам'ятники, якими така багата Лівобережна Україна. Пам'ятник відлито та встановлено на кошти Почесного громадянина Прилук, московського прилучанина, великого друга нашого земляцтва та учасника численних земляцьких проєктів Юрія Коптева.

Міський голова Юрій Беркут з командою однодумців і Прилуцьке відділення земляцтва, очолюване Павлом Кривоносом, робили все, щоб місто мало Шевченкову світлицю до цього горічного дня народження Великого Кобзаря. І в них все вийшло.

У безрезні Прилуки приймали численних гостей з Києва та Чернігова, що прибули сюди на відкриття Шевченкової світлиці, створеної за участю лауреатів Шевченківської премії і автора ідеї та натхненника її створення культуролога Бориса Войцехівського.

У складі делегації від земляцтва

були заступники голови Ради Товариства Микола Борщ і Олексій Орехович, члени Ради Леонід Горлач, Микола Халимоненко, почесні члени Ради Петро Медвідь, Дмитро Волох, Микола Стратілат, заступник голови Прилуцького відділення Микола Гордієнко, Борис Харитонов, Олександр Івахненко, Іван Забіяка, Віктор Тищенко, Анатолій Кізлов, Антон Єсипенко, Ніна Борщ, Валентина Гордієнко, Людмила Тимофієва.

Крім Бориса Войцехівського, до Прилук прибули лауреати Шевченківської премії Леонід Андрієвський, Валерій Франчук.

У вступному слові з нагоди відкриття Шевченкової світлиці Прилуцький міський голова Юрій Беркут, який надав для її розміщення приміщення у Центрі творчості дітей та юнацтва, подякував Прилуцькому відді-

ленню земляцтва та його голові Павлу Кривоносу за плідну співпрацю.

Він також висловив сподівання, що в ній усі відвідувачі отримають позитивний заряд світла поезії Кобзаря.

– Нехай Шевченкове слово витає над нашою громадою, – сказав він, – опускається у кожне наше серце і зігріває своїм теплом, спонукає до добрих справ.

Від київської делегації на урочистому зібранні виступили: Борис Войцехівський, Олександр Івахненко, Леонід Горлач, Валерій Франчук, Леонід Андрієвський, Микола Стратілат, Микола Халимоненко, які, крім слів привітання, передали до світлиці ще й подарунки (книги та графічні твори) для збагачення експозиції.

У світлиці (в яку, до речі, багато вклав П. Кривонос) широко представлені в фотокопіях автографи-рукописи творів Тараса Шевченка, його акварелі. Упорядники експозиції відібрали до неї усе те, що пов'язувало Кобзаря з Прилучиною та її мальовничою місцевістю. Адже Кобзар відвідував Густинський монастир і гостював у місцевих поміщиків. Тепер прилучани та гості міста зможуть оглянути його малюнки,

графічні твори, присвячені рідній землі. Новоствореному музейному закладу також передали моделі-ескізи великих скульптур поета. Є тут і копія посмертної маски Великого Кобзаря.

У колекції світлиці – десятки робіт Шевченківських лауреатів.

Вона збагатилась на сотні видань, поповнилась значною добіркою книг з автографами Леоніда Горлача, Дмитра Іванова, Петра Медвідя та інших відомих українських літераторів. У ній уже є близько трьохсот книжок з автографами знаних письменників, представлено двадцять "Кобзарів", три з яких проілюстрували Шевченківські лауреати.

Борис Войцехівський задоволений тим, що зумів реалізувати такий почесний задум. За його ініціативи попередня Шевченкова світлиця відкрита в Переяславі-Хмельницькому.

– Нам Шевченко треба не як ікона, – зазначив він на урочистому відкритті. – Ми всі маємо все життя йти до Кобзаря, доростати до його Слова і слідувати його заповітам. Шевченкова світлиця має стати центром виховання підростаючого покоління, працювати на відродження духовності.

Олександр Івахненко розповів, що все йшло не так просто – був дуже цікавий, напружений та активний процес. Були суперечки, дискусії, що показувати, що не треба. Це все тривало майже до останнього дня, але завдяки цим суперечностям маємо унікальну світлицю.

Леонід Горlach, – автор близько п'ятдесяти книг, серед яких поетичні збірки, літературно-критичні нариси, документальні повісті-репортажі, зазначив, що світлиця буде слугувати не тільки людям сучасним, а й майбутнім поколінням.

Звертаючись до зали, переповненої людьми, Леонід Андрієвський повідомив, що повернувся на батьківщину в 1964 р., бо Україна та Тарас Шевченко

для нього нероздільні. Не є випадковим і те, що очолюване ним видавництво "Криниця" видає багато книг про Шевченка.

Депутат Прилуцької міської ради, начальник управління освіти міськради, заслужений працівник освіти України Тетяна Клименко запевнила учасників відкриття світлиці, що цей музейний заклад буде не тільки місцем для вивчення творчості Великого Кобзаря, а й для виховання любові до України та його народу.

Після відкриття світлиці відбулося покладання квітів до пам'ят-

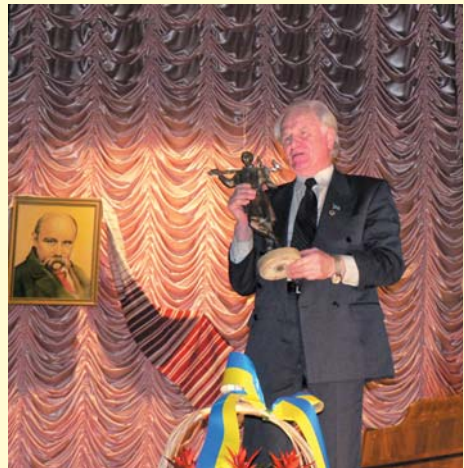

ника Тараса Шевченку, а обговорення знакової події продовжилось на прийомі в міського голови, на якому змогли висловитися всі учасники.

Характеризуючи позитивний вплив міського голови Юрія Беркута на соціально-економічний і культурний розвиток міста, Микола Борщ пожартував:

– У Києві, коли люди почують слово "беркут", – розбігаються хто куди. У Прилуках – навпаки. Як почують, що прийшов Беркут, всі збираються.

Продовжуючи характеристику вкладу влади міста в створення Шевченкової світлиці, Олексій Орехович відзначив, що суттєві зрушення в соціально-економіч-

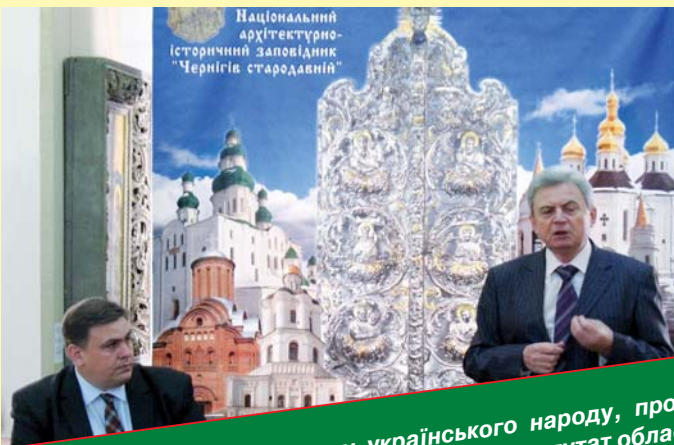

ному та культурному розвитку Чернігівщини за участю земляцтва можливі лише за належної підтримки наших спільних планів керівниками органів виконавчої влади та місцевого самоврядування області. У Прилуках все відбувається так, як треба, завдячуючи міському голові Юрію Беркуту та його команді.

Робота Юрія Володимировича в місті, його ставлення до співпраці із столичним земляцтвом мають слугувати прикладом для багатьох земляків-керівників районів, міст і селищ, які часто при обговоренні наявних проблем вказують "на державу", немов вони не належать до держави. Юрій Беркут не шукає винних, а плідно працює вже другий термін.

Під час прийому його учасники неодноразово цитували рядки з поеми Тараса Шевченка "І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє послання" (1845): "Учітесь, читайте, і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь...", які є духовним заповітом українцям. Вони зазначали, що Великий Кобзар залишив нам, нащадкам, своє послання, яке є ніби інструкцією, як жити та діяти, щоб дати найбільшу користь своїй державі та її народові.

Галина ОРЕХОВИЧ
Фото автора

Про духовність та культуру українського народу, про необхідність місцевого патріотизму розповідав депутат обласної ради Микола Рудько на зустрічі з колективом Національного архітектурно-історичного заповідника "Чернігів стародавній".

Потрібне слово, яке буде...

Прес-конференція одного із засновників товариства "Чернігівське земляцтво" у м. Києві відбулася у рамках просвітницької програми "Зустрічі на стародавньому Дитинці".

Одним з актуальних нині питань є реконструкція чернігівського Валу. Тож Рудько нагадав присутнім про Миколу Костянтиновича Реріха, визначного художника, філософа, археолога, мандрівника та письменника з всесвітньо визнаним ім'ям. Він створив понад сім тисяч картин, фресок, мозаїк для громадських будівель і храмів.

Але особливу роль в житті великого художника становила його широка громадська діяльність. Зокрема, з іменем Реріха пов'язаний один з найбільш гуманних рухів ХХ століття, пройнятий ідеєю миру між народами і відомий як Пакт Реріха, Знамено Миру. Девіз цього руху "Мир через Культуру" наголошував на необхідності міжнародного захисту як у воєнний, так і в мирний час освітніх та культурних установ, духовних скарбів

людства, втілених у пам'ятках історії і культури.

Тож Микола Олександрович Рудько наголосив, що потрібно зважено підійти до змін на Валу, щоб не нашкодити. Зокрема, він висловився проти переобтяження колишнього історичного центру Чернігова різноманітними пам'ятниками. Розповів, що побував у різних містах світу, і зокрема в Санкт-Петербурзі (де працював Генконсулом України), багато бачив історичних пам'яток, але завжди Чернігів з його унікальними архітектурними перлинами був у його серці. Микола Олександрович і зараз не байдужий до старовини, хвилюється за рідне місто.

Не обійшов увагою Микола Рудько і взаємовідносини України та Росії, а також політичні питання. Щодо свободи слова, то він відзначив, що зараз треба свобода чесного, правдивого слова. "Потрібне слово, яке буде, реконструює...", – додав Микола Олександрович.

Наш кор.

Нещодавно в Центральній районній бібліотеці у м. Бровари було проведено літературну годину. Цього разу зібрались бібліотекарі з усього району.

Поетична година

А ще були присутні поважні гості: голова Броварської районної ради (до речі, уродженець Чернігівщини) Анатолій Деменко та журналіст, член Національної спілки краєзнавців України Іван Доцин. Директор Броварської ЦБС, заслужений працівник культури України Людмила Кошелева представила присутнім бібліотекаря з Требухівки, поетеси, нашу землячку з Варвинського відділення Надію Кольцову. Ведуча заходу Людмила Чебіна розповіла про її життєвий та творчий шлях, громадську діяльність. Жінка постійно зустрічається з ветеранами війни та праці і хвилюючі нарис про них час від часу з'являються на сторінках періодич-

них видань "Нове життя", "Отчий поріг", "Броварська панорама", "Броварська минувшина". Її поезії друкувалися в журналах "Дивослово", "Жінка", "Літературний Чернігів" та інших колективних збірниках. А ще в доробку поетеси п'ять виданих поетичних збірок віршів та пісень. На поетичній годині звучали поезії авторки у власному виконанні та у виконанні учнів Требухівської школи. Пісні на слова Надії Кольцової прозвучали у виконанні ансамблю "Мрія" Требухівського Будинку культури та солістів Броварського ансамблю "Ентузіасты" Л.Чебіної, З.Кульбед, С.Дуднікова.

Людмила ЧЕБІНА,
ветеран праці
м. Бровари

Корисне видання

У вересні минулого року в м. Новгород-Сіверську вперше відбулися історико-генеалогічні читання. Організаторами були Новгород-Сіверське міське історико-генеалогічне товариство і Новгород-Сіверське відділення Чернігівського земляцтва у м. Києві.

Інформація про це подію була висвітлена в міській пресі і по телебаченню. Нині вийшов з друку збірник матеріалів читань "Родові таємниці Сіверянського краю". До збірника включені доповіді учасників читань, в яких на підставі документальних джерел висвітлюються маловідомі сторінки окремих родин, доля яких пов'язана з цим регіоном. Збірник може бути корисним спеціалістам в галузі генеалогії і краєзнавства, широкому загалу читачів, які цікавлять-

ся історією і культурою Новгород-Сіверщини.

Фінансування видання збірника здійснили члени Товариства "Чернігівське земляцтво" у м. Києві, представник Президента України у Верховній Раді України, народний депутат України Ю.Мірошниченко, народний депутат України Г.Маньковський та депутат Чернігівської обласної ради, голова постійної комісії регіонального розвитку та будівництва С.Сергієнко.

Наш кор.

Родові таємниці Сіверянського краю

Гетьмани, гетьмани, якби-то ви встали...

Ці багаторічні старання науково-го колективу закладу мають результат – нам є що показати в своїй експозиції і не тільки в своїй.

Цього року дирекцією закладу заплановано декілька виїзних виставок поза межами заповідника, у виставкових залах споріднених музейних закладів. Підписано тристоронні угоди між Міністерством культури України, НІКЗ "Гетьманська столиця" та дирекціями закладів-експонентів. Першою ластівкою стало відкриття виставки "Гетьмани України" художника Альберта Петрова,

З самого початку свого створення НІКЗ "Гетьманська столиця", виконуючи свої статутні завдання, збирає і зберігає предмети музейного значення, які стосуються історії України, а особливо історії Батурина і Гетьманщини.

подарованих у 2008 році заповіднику Романом Петровичем Безсмертним. В цілому колекція нараховує 23 портрети, однакового розміру і виконаних в одному стилі. Для експонування в Бахмацькому районному історичному музеї, враховуючи невеликі розміри експозиційної зали, була спеціально відокремлена частина колекції з 11 парадних портретів гетьманів (з зображеннями їх родинних гербів), виконаних олією на полотні. Це портрети гетьманів Байдю Вишневецького, П.Дорошенка, Д.Многогрішного, І.Самойловича, І.Мазепи, І.Виговського, Б.Хмельницького, П.Тетері, П.Орлика, К.Розумовського та останнього кошового отамана Запорізької Січі П.Калнишевського. Також на тимчасове експонування заповідником надано макет гетьманського будинку на Цитаделі. Приурочено презентацію до 343-ї річниці перенесення гетьманської столиці до Батурина, яке відбулося 3 березня 1669 року.

На запрошення колег-бахмачан на захід прийшли заступник голови Бахмацької райдержадміністрації з гуманітарних питань В.Мельник та учні 10 класу Бахмацької ЗОШ І-ІІІ ст. №4 на чолі з вчителем історії та класним керівником Н.Халимон.

Господарі – наукові співробітники виступили з промовами на співзвучні заходу теми. Про козацтво в історії України

розповіла В. Пущенко, біографію автора представлених робіт озвучила Н.Шевченко, з привітальним віршованим словом виступила

директор музею Т.Стрикун. Заповідник на заході представила науковий співробітник НІКЗ О.Харченко, розповівши про гетьманську столицю Батурин. Заступник генерального директора з наукової роботи Л.Кіяхко презентувала музею збірку наукових статей краєзнавця В.Бондаренка, виданих нещодавно заповідником до 70-річчя з дня народження видатного земляка.

Наталія СЕРДЮК,
завідуюча відділом
науково-просвітницької роботи
НІКЗ "Гетьманська столиця"

Зігрівати серця

Учасник війни в Афганістані, художник Віктор Шульга відкрив свою персональну виставку у Чернігівському колеґіумі.

Його картини добре знають у Києві, Херсоні та за кордоном. Наразі 30 робіт представлені на виставці у Нью-Йорку. Багато його полотен знаходиться у

приватних колекціях. Хоча пан Віктор родом з Чернігівщини, адже народився та виріс у селі Рудківка, але свою творчість на батьківщині показав вперше. На його полотнах немає ніякої війни і про те, що було в Афганістані, не хоче згадувати. Йому більше до вподоби відображати те, що зігріє людське серце.

Друга професія художника – сценографія, Віктор створює костюми до різних вистав, які проходять у Національному академічному драматичному театрі

імені І.Франка. Каже, у цьому йому допомагає погляд митця. Найкращий порадник та суворий критик – його дружина Алла. Заступник міського голови Станіслав Вихров, який прийшов привітати художника, каже, що, дивлячись на ці картини, думками повертаєшся в дитинство, тобто у своє

рідне село. Для відомого художника відкриття виставки у Чернігові, перш за все, це можливість побачити своїх друзів, з якими не бачився вже більше 10 років. А згадати є що.

Лариса Кужар – голова обласного комітету сімей загиблих в Афганістані – вражена картинами, на її думку, ці роботи здатні розтопити будь-який лід.

Наш кор.

Олександр ГОРБАНЬ

Ювілей газети

Талалаївській районній газеті "Трибуна хлібороба" виповнилося 80 років. Як в старі добрі часи, в районному Будинку культури був аншлаг прихильників, шанувальників, передплатників, а кому не вистачило місця, стояли в проходах. На сцені – довгий стіл, за яким розташувалася президія з подарунками. Щірі промови-вітання, спогади, побажання, вручення відзнак журналістам, друкарям, розповіджувачам газети, цінних подарунків для редакції, навіть виступ школярів із віршованим монтажем, піснями. А ще – прекрасний концерт творчих колек-

тивів району, з яким би не соромно було виступати й на столичній сцені.

Серед запрошених були й представники Прилуцького осередку Чернігівського земляцтва І. Забіяка, С. Козлов.

Щірі привітання-побажання були підкріплені й подарунками: високоякісний фотоапарат, комп'ютерне програмне забезпечення, щоб можна було газету читати в Інтернеті, книги про В. Горленка районній центральній бібліотеці, оскільки наступного року виповнюється 160 років від дня його народження.

ДУХ МУЗИКИ ПАВЛА ТИЧИНИ

Насмілюся сказати, що одним з найбільших поетів Європи Тичина є і сьогодні. Вірші, що виходили з-під його пера, народжувалися у Тичини у відповідь на порух ніжної, витонченої душі. Вони були перекладені майже на 50 мов світу і в кожному перекладі читач відчував оту притаманну лише Тичині музику, яка завжди вражала вдумливого, уважного читача. Академік О.Білецький писав: «...Поезія Тичини породилася з духу музики й у цьому відношенні його творчість – виключне явище, яке не має собі прямих аналогів ні у російській, ні у західноєвропейській літературі».

*«Не Зевс, не Пан, не Голуб-Дух, –
Лиш Сонячні Кларнети.
У танці я, ритмічний рух,
В безсмертнім – всі планети».*

Як можна оцінити поетичний здобуток Павла Тичини для України? А для світової культури? Ми можемо доскільки розбирати «по кісточках» його вірші, наважимося порівнювати свої поетичні спроби з його, вдаємося іноді до зухвалої критики та звернень оцінок. А чи варто це робити, коли назавжди увічнінені слова Є. Маланюка: «Тичина – це композитор у поезії... єдиний, що може дематеріалізувати слово. В нім геній філософа згармонізувався з талантом музики, щоб явити Україні великого поета». І сьогодні ми вливаємося неперевершеною красою його поетичних рядків:

*«Іде пташки в дзвінких піснях блакитний день купують.
Ще половіє злотом хвиль на сонці жита риза
(Вітри лежать, вітри на арфу грають); –
А в небі свариться вже хтось...».*

Сьогодні ми, на жаль, мало говоримо про ранні вірші Павла Тичини громадянського звучання. А вони є провісниками долі України, почитайте їх. Поет, науковець, перекладач Равуль Чілачава, зокрема, назвав поему Тичини «Скорбна мати» пророкою і цим змусив нас усіх ще раз уважно вчитатися в кожне слово цього тетраптиха.

Якою нацією ми будемо і що вготовано нашим спадкоємцям – залежить від нас. Ще у ХХІ ст. російські імперські мужі дивувалися освіченості українського селянства, силі їх духу. Трансформуючи ці характеристики на ХІХ століття, хотілося б, аби весь світ сприймав українців як висококультурну спільноту. Але підставою для формування такого сте-

реотипу повинна бути наша найвища фаза самоцінування своїх геніїв, пророків, духівників. Тим більше, якщо вони вже визнані світом. Серед таких особистостей почесне місце займає й поетичний спадок нашого Павла Тичини. «Павло Тичина, напевно, тішився б світовою славою, якби писав одною з великих західноєвропейських мов», писав В. Джусті.

Сьогодні літературно-меморіальний музей-квартира П.Г.Тичини в Києві зробив спробу допомогти усім нам радіти з того, що сучасні високоосвічені росіяни, англійці, французи, грузини разом з нами зможуть насолоджуватися поезією «архикнязя української лірики» Павла Тичини. Завдяки зусиллям музею та відчутній партнерській підтримці Національного центру «Мала академія наук України» вийшли друком дві книги з перекладами віршів Павла Григоровича.

Книга «Скорбна мати» (і вступ, і поема) надрукована п'ятьма мовами. Переклади виконали: російською мовою – Ігор Качуровський (Німеччина), англійською – Стефан Комарницький (Великобританія), французькою – Дмитро Чистяк (Київ), грузинською – Равуль Чілачава. Цей перелік достойних перекладачів свідчить про високе поцінування поезії Тичини серед визнаних світом літературознавців.

Книга віршів Павла Тичини «Де тополя росте...» у перекладі відомого сучасного майстра Стефана Комарницького буде для багатьох новаційним проектом, бо автор перекладу надзвичайно пієтетно підійшов до своєї роботи і доклав максимум зусиль, щоб зберегти не лише зміст поетичних шедеврів Тичини, а й їх неповторну

музичність. До слова, Стефана Комарницького можна вважати позаштатним співробітником нашого музею у Великобританії. Бо впродовж останніх двох років, коли українська спільнота відзначала 120-річчя Павла Тичини, Стефан організував та провів у Британії кілька поетичних вечорів, присвячених саме Павлові Тичині. Комарницький постійно цитує Олега Ольжича: «Ліричний хист Тичини є неперевершений в українській поезії та знайде собі мало аналогів і в світовій літературі».

Дякуючи керівникам проектів, видавцям, перекладачам, хочемо особливі слова вдячності сказати художнику, лауреату Національної премії імені Тараса Шевченка Валерію Франчуку за ілюстрації, виконані спеціально до цих книг.

Тетяна СОСНОВСЬКА,
директор літературно-меморіального
музею-квартири П.Г.Тичини в Києві,
співкуратор проектів

Київський Музей-квартира П.Г.Тичини з величезною радістю презентує усім чернігівцям проект, автором, ідеологом та безпосереднім виконавцем якого є наш земляк Олексій Прокопович Довгий.

ПІД КИЇВСЬКИМИ

Ранкової пори весняної днини приїхав я з Чернігова в Київ. Повзуча підземна молотарка Київського метро своїм трамплінчастим конвеєром тягла нас, людей, немов притихлі мовчазні снопи, угору до станції "Арсенальної".
Раптом з паралельного ескалатора я почув: "Привіт, земляче!" Стрепенувся радісно-здивовано, миттю перелетів поглядом на той голос і побачив молодшого на якихось кілька років мого земляка, колишнього учня Талалаївської школи Володю Мироненка. Він приязно усміхався, піднявши руку.

КАШТАНАМИ

В друге у Києві наші ескалатори йшли вже в одну сторону. Неподаляк у Палаці дітей та юнацтва мій земляк працював. Ми згадували наше шкільне життя, вчителів, друзів. Він мені без якогось там хизування, ніби між іншим, кинув: "Я в Талалаївській бібліотеці, як навчався в школі, усі книги перечитав". Потім, спостерігши мій здивований погляд, для делікатної поправки додав: "Ну, якщо й не всі, то процентів вісімдесят-дев'яносто точно". І до мене: "Ти теж перечитав? Тобі і Бог велів, бо навчався на вчителя, на журналіста, дружиш з літературою".

Тим часом перед очима постали картини, спливали, як сонячні крапельки на долоні, шкільні будні тодішніх шістдесятих...

Перед самим початком випускного навчального року він зламав ногу і був змушений половину уроків пропустити, але старався наздогнати однокласників по навчанню і до випускного дійшов, маючи переважно п'ятірки в атестаті. Глибокі знання виявив з усіх предметів, а найбільше знову і знову його притягувала радіосправа, філігранна електроніка. Скільки книг-порад, різних довідників перечитав, щоб змайструвати якісь радіоприлади!

Не забудеться, мабуть, ніколи, як ще в п'ятому класі вийшов на зв'язок зі світом – склав і налаштував детекторного радіоприймача. А у випускному, десятому, подарував рідній школі більш вдосконалений, вже на радіоелектронних лампах, супергетероїдний радіоприймач. Згадує, як його напоумлявала у всьому учителька фізики Марія Давидівна Бурка. А він старанно й наполегливо удосконалював себе. І рукам, і голові робота була.

Після школи душа покликала до столиці. Не встиг вступити до ВУЗу, став будівельником. І знаходив час, щоб ходити в радіоклуб ДТСААФ, щоб далі навчатись улюбленій справі, проводити зв'язок на радіостанції, вдосконалюватись в азбуці "Морзе".

І армію треба було відслужити. Потрапив до військ зв'язку, бо був уже фахівцем цієї справи...

І ось підходимо до київських каштанів, де над берегом Дніпра постав Палац дітей та юнацтва. Тут у нього основна робота. Коли я оте почув, дізнався, що Володимир Іванович працює там, то спершу подумав, що веде він якийсь гурток, "забавляється" з діточками, розказує їм якісь казки, чи й розважає, чомусь трохи навчає та й усе. А потім, крок за кроком, знайомлячись з цим Палацом, переконувався у тому, яка відповідальна суспільно-корисна його робота з дітьми, з усе новими і новими пагонами підростаючого покоління.

А звідки прийшов сюди Володимир? Із величезного багатотисячного Дарницького об'єднання "Київський радіозавод". За плечима був Київський політехнічний інститут. Перша посада після його закінчення в конструкторсько-технологічному бюро досвідного заводу. Став тут головою ради молодих спеціалістів заводу, членом спілки винахідників та раціоналізаторів України. Набирався виробничого досвіду. Спочатку просто конструктором, потім фахівцем третьої, другої, першої категорій, провідним спеціалістом, начальником бюро. Тут також багато часу доводилось приділяти розробці різноманітної апаратури та обладнання,

їх вдосконаленню, впровадженню в виробництво й супровід самого виробництва. Цікава, перспективна, захоплююча робота. Авторитет мав високий, світила вже й заслужена гарна пенсія, а завод візьми та й репни. Біль і досада не мали. І не так за свою роботу, як за цей банкрутно-економічний колапс у країні.

А рукам золотим та мислячим мізкам робота знайдеться. Так і випурхнув "з корабля на бал", з царства заводської праці у царство цього дитячого Палацу. Там очолив радіотехнічну лабораторію.

Така його робота. Після тієї зустрічі ми підтримуємо тісний зв'язок. Недавно я йому зателефонував. Було це в неділю. Запитав, де він знаходиться.

- На роботі.
- Так вихідний день сьогодні.
- Готуємось до виставки робіт обдарованих дітей України.
- І коли буде?
- Завтра.
- А відгул за вихідний день братимеш?
- Ні, немає потреби.

Звичайно ж, я у цій розмові запитав Володимира Івановича, чи братимуть участь у цій виставці його вихованці.

- Мої діти скрізь є. Інакше для чого працювати...

Так і сказав. І імідж цього закладу, я переконався, досить високий. І підбір педагогів за вищим мірилом фаху, відповідальності, уміння. Їм же працювати з людьми, тим паче з дітьми.

На другий день я довідався, що ці хлопці і їх керівник відзначені міністерськими грамотами.

А сам Володимир Іванович нагороджений багатьма грамотами – Міністерства освіти України, Київського товариства винахідників та раціоналізаторів та інших. Одержав звання відмінника освіти України. Обраний головою методичного об'єднання гуртків з радіоелектронного конструювання.

При черговій зустрічі Володимир Іванович сповістив мені ще таку новину – він разом з Іваном Забіякою створили у інтернеті сайт Талалаївського районного товариства "Чернігівське земляцтво" в місті Києві (www.talzem.at.ua).

Мій земляк комунікабельний, привітний, завжди готовий на розмову і на стрічу, може відмовити у спілкуванні тільки тоді, як веде заняття з дітьми, знаходиться на нараді, або коли навколо багато гамірного люду – в гудливій маршрутці чи на ескалаторі метро. Ми обоє члени Чернігівського земляцтва у Києві, беремо активну участь у його різноманітних заходах. Ось що він сказав на своїй інтернетівській сторінці про себе, про мене, про звичайне людське єднання: "Земляцтво в моєму уявленні – річ важлива. Тут можемо одержати інформацію про земляків, їх життя, їх діяльність. Можна зустрітись, побачитись, поговорити. Десь потрібно допомогти землякам у Києві, а десь потрібна допомога малій батьківщині. Це, повторю, важливо і знаменно. А як цікаво подивитись виступи земляків під час зустрічей. Та й минуле згадати разом, це ж наше життя". І запросив зустрітись і віч-на-віч, і в інтернеті. Та краще віч-на-віч.

Яків КОВАЛЕЦЬ,
член Чернігівського земляцтва
м. Чернігів

Хутір Острів, що біля Бахмача, розташований у межиріччі річок Борзенки і Поросючки, які омивають його з усіх боків і у так званому урочищі Ріг з'єднуються, утворюючи дуже широку болотисту пойму річки Борзна. Тепер це уже не річки, а розлогі болота, де розкошують високі очерети та буйнорослі осоки, на яких з часом утворилися непрохідні чагарники з лози густо оплетеної мотуззям місцевих ліан. Побережжя острівських боліт повсюдно вкриті вільховими зарослями, що з'єднують русла колишніх річок із суходолом, на якому ще де-інде розкошують кряжисті дуби, яким не одна сотня років, а по сусідству з ними місцями туляться кущі калини, вовчих ягід, глоду, свідини в перемішку з ліщиною.

Природне оточення Острова колоризують два великих лісових масиви. Один із них розташований у східній частині, що межує з Бахмачем, та інший ліс, що розлігся на заході, за яким на тім боці кілометрового болота тулиться маленька Суховідка. А в південній частині Острова розташоване лісове урочище "Бугаївщина".

Перші постійні поселенці в Острові з'явилися на початку ХХ століття. Це були переважно вихідці із козацького села Городище, що під Батурином. Доброрізи (Омелян і Кузьма), Рисенки (Федор та Ігнат), Невольки, Галасі, Коломійці, Горобей; Павленко Антимон і його дружина Олена, Сорока Домашенко Данило, Шкавро.....Топішко Степан, Пацюк Юхим, Гавриш Корній, Тищенко Ничипір та інш. А цивілізаційні процеси в хуторі започатковані значно раніше, коли на річці Бахмачці стояв водяний млин і сукновальня.

Селились вони на відстані один від одного, жили одноосібно аж до 1929 року, допоки сталінська колективізація стала їх зганяти у суцільне поселення, яке так і було назване Островом. І тепер ті місця, де залишилися лише горби від їхніх осель, називаються урочищами – "Сорочин куш", "Доброрізове", "Марфине", "Дишканщина", "Мадійова долина", "Гуменове", "Жовбин куш", "Павленкова гребля" та інш. Розповідала мама, що у 20-х за "Доброрізовим" на протилежному березі болота жив заможний дядько Дишкан, у якого була дуже велика пасіка і всякого добра багато. Мама товаришувала з його доньками, а після колективізації десь подівся Дишкан і його родина. Певно, його розкуркулили, як і заможного Шкавра, що мав, кажуть, 200 вуликів і величезний сад. Судилася їм, мабуть, далека дорога до Сибіру чи Магадану, де їх спіткала доля засланих десятків, а може, й сотень тисяч українців, які згодом на тайговій вічній мерзлоті і серед колимських сопок культивували українську аграрну культуру – вирощували на гальці картоплю, капусту і всяку всячину, що може вчепитись за землю. Як істинні потомки трипільської цивілізації, розводили вони й худобу – корівок, свиней, курей, вутят, гусей, кроликів і зберігали українську духовність через свої пісні, які у них комбедовцям не можна було відібрати. Не

могли вони лише посадити вишневі сад і чорнобривці та розвести українських жайворонків і солов'їв.

Вочевидячки я в цьому переконався у 70-х, коли у складі студентських будзагонів від Київської консерваторії ми мурували житлові будинки на 25-му кілометрі Колимської траси, де в урочищі "Солнечная долина", між сопками, знаходився жіночий табір українських бранок. Ночами слухав я холодні розповіді засланих колись українців, як їх розкуркулювали, як убивали, як викидали в сибірській тайзі на виживання. Наступного (1971-го) року ми невеликим студентським загonom по півтіці

ЦК ВЛКСМ подалися на 75-й км. у селище Гадля, що недалеко від містечка Ола, де свого часу відбував покарання відомий полководець Великої Вітчизняної генерал Горбатов (про що він написав досить правдиву книгу "Годы и войны"), там ми відбудували колгоспний свинарник. А через рік опинились на вісімсот якомусь кілометрі у селищі Верхній Ат-Урях (за райцентром Ягодное), де у тайзі на озерах миють червоне золото. І де б я там не був у колимських краях, скрізь зустрічав українців "ссылных", або їх дітей, які вже спілкувались мовою тамтешньою – не українською і мали печат

мат місцевого колориту – субстрату сформованого у місцевих і гулаговських умовах. Виколисані й вирости вони на природі північній, суворій, хоч по-своєму колоритній і прекрасній, але ніколи не бачили України й батьківщини їх отців.

І знову я лину у спогади про Острів, де народився у 45-му. Там мені випало щастя рости і пізнавати світ у первозданній природі. Ще змалку бродив я влітку від цікавості серед мальовничих лук та видолінок і ярків, чудувався усім баченим: квітучими луками, щебетом птаства; інколи лякався, як майже з-під ніг, було, випурхне перепілка чи куріпка, або зірветься перелякане зайченя і з відчаєм, плутаючись у високій траві, шукає порятунку в гушавині різних деревець і чагарників. І все те, казкове, мені й зараз ввижається у яскравому сонячному світлі і в різнокольорових райдужних барвах і часто приходиться до мене в снах.

А тепер Острів усе меншає. Хто вмирає, хто з'їжджає, залишилось якихось тридцять душ. Позаростали чагарниками з північного боку хутора заплавні квітучі луки річки Поросючки (чи ще кажуть Бахмачки), а з іншого річки Борзенки, бо нестало кому їх викошувати. Інколи вчувається мені дзенькіт кіс великого гурту острівських косарів, справді дорогих моему серцю земляків, які вдосвіта заходили в "ручку" і один за одним, не відстаючи, весело гнали довгі гони, а під ноги їм лягали пишні покоси духмяної трави. А тепер немає їх нікого, пішли вони всі й забрали з собою жарту й пісні, а часом кумедні сварки. Залишилися тільки спогади та мамині вишні що цвітуть кожної весни однаково красиво нагадуючи про моє бо-соного дитинство, про мою красиву родину, школу й численних друзів, які пішли у мандри й осиротили хутір, шукаючи свою долю. А може, в тих білих пелюсточках віддзеркалюються радості й печалі тих, хто за межею вічності? Можливо, про це знають ластівки, що сповнюють своїм щебетом той старий батьківський двір і сад, а може, бджоли, що носять солодкий мед у чужі вулики і гудуть, і гудуть, і гудуть?.. А серце моє, сповнене щему, знову й нову кличе мене у мамин вишневі сад...

Не вигасає у наших земляків інтерес до вивчення історії рідного краю. З'являються нові і нові дослідження, наповнені не лише фактографією, а й високим почуттям любові. Так, нещодавно запропонував газеті свій цікавий матеріал професор кафедри фольклористики Інституту філології Київського Національного університету імені Т.Г.Шевченка, заслужений працівник культури України Іван Павленко. Пропонуємо увазі читачів фрагмент його дослідження.

Новгород-Сіверська чоловіча гімназія – один з найстаріших учбових закладів на Чернігівщині. Заснована як Головне народне училище 11 лютого 1789 року. Розміщалося училище у будинку, який знаходився в давній частині міста – на території Кляштора (біля нинішнього Успенського собору). Директором училища був призначений колишній прокурор Новгород-Сіверського намісництва Іван Іванович Халанський.

Училище було 4-класним з 5-річним строком навчання. Викладалося 11 предметів. У 1790 році в училищі навчалося 132 хлопців і дівчат. У 1795 році у зв'язку з ліквідацією Новгород-Сіверського намісництва планувалося закриття Головного народного училища, але, завдяки енергійному клопотанню директора І.І.Халанського, цього не відбулося. У 1797 році училище було переведено у дерев'яний будинок по вулиці Губернській (нинішня вулиця Карла Маркса), а в 1802–1805 роках директор училища І.І.Халанський написав кілька листів малоросійському генерал-губернатору М.Куракіну про заснування університету на базі Новгород-Сіверського Спасо-Преображенського монастиря.

У 1806 році в училищі побував міністр народної освіти Росії граф П.О.Завадовський, який схвально відізвався про рівень знань учнів. 16 грудня 1805 року було ухвалено рішення, а 11 лютого 1808 року відбулося офіційне відкриття гімназії. Ще раніше, у січні 1808 року, візіатор Київського учбового округу І.Ф.Тимківський провів іспити учнів Новгород-Сіверського училища і відібрав з 154 учнів 40 чоловік для двох класів чоловічої гімназії у підготовчі класи, два класи перевели у повітове училище.

Після смерті І.І.Халанського у 1825 році директором був призначений відомий український педагог Ілля Федорович Тимківський – професор Харківського університету, член Британського та Гетинського наукових товариств. Вже при ньому, у 1834 році, в гімназії навчалися 288 учнів, а наприкінці 1838 року навчалися вже 454 учні. Це були діти дворян і міщан з Курської, Чернігівської, Орловської, Полтавської та Смоленської губерній. У 1844 році відбулося відкриття нового корпусу чоловічої гімназії. У ній працювало багато талановитих педагогів: П.С.Самчевський, П.С.Левицький, М.Н.Єрофеев, Ф.Л.Метлинський, професор Чернігівської семінарії П.А.Самчевський, випускники Петербурзької Академії мистецтв С.О.Алексєєв, А.Р.Райлян та інші. Про учнів Новгород-Сіверської гімназії дуже добре відгукувався один з її випускників 1819 року М.О.Максимович – перший ректор Київського університету.

Славу гімназії творили не тільки педагоги, а і її випускники. Серед них: вчений-енциклопедист М.О.Максимович, видатний педагог К.Д.Ушинський, видатний археолог професор російського права Д.Я.Самоковасов, директор Ніжинського ліцею М.К.Чалий, який був першим біографом Т.Г.Шевченка, активний діяч скасування кріпацтва у 1861 році

А.П.Заблоцький-Десятовський, відомі лікарі І.В.Буяльський, академік медицини О.Ф.Тур, П.І.Перемижко та інші. У Новгород-Сіверській гімназії здобували освіту письменники К.П.Масальський, Д.В.Маркович, П.О.Куліш, М.Л.Слонім. Гімназію закінчили доктори економічних наук П.А.Левитський, Я.Г.Фейгін. Чимало випускників гімназії стали відомими революціонерами: А.Д.Михайлов, М.І.Кибальчич, І.І.Завірюха, Г.Масютин та інші. Більш десятка випускників стали військовими: П.І.Халанський, М.Соломко, Г.Д.Базилевич та інші.

У 1825 році у штаті гімназії з'явилася посада лікаря, яку зайняв П.Федорович. У 1849 році в бібліотеці гімназії налічувалося 4633 томів книг, у 1865 році – 6874 книги. Відомо, що імператор Олександр I передав на адресу гімназії 27 книг з особистої бібліотеки, а відомий письменник Г.Державін передав частину своїх творів.

Багато меценатів жертвували великі суми грошей на розвиток гімназії: П.А.Антонович, Г.П.Галаган, В.М.Ладомірський, М.Й.Парпура та інші. У 1885 році за навчання у підготовчому класі чоловічої гімназії треба було платити 18 карбованців за рік, а в інших класах по 24 карбованці. З 283 учнів гімназії від платні було звільнено 78 обдарованих дітей бідних міщан. З кожним роком кількість таких учнів збільшувалася.

Гімназія мала глибокі культурні традиції. Тут на курсах бажаючі могли навчатися музиці, танцям, а з 1862 року Новгород-Сіверська публіка дивилася театральні вистави, які проходили в актовому залі гімназії. У виставах брали участь учні, викладачі і деякі жителі міста. Вчителі гімназії співали у церковних хорах.

16 вересня 1889 року була ухвалена постанова про святкування 100-річчя заснування гімназії.

У 1871–1874 роках гімназія складалася з 7 основних та 3-ох паралельних класів, а у 1885 році з'явився у гімназії 8-й

клас, у 1881 році відкрита церковна кімната. У 1885 році в бібліотеці гімназії налічувалося 12624 книги (4 каталоги).

У жовтні 1913 року гімназії було присвоєно ім'я імператора Олександра I «Благословенного». У 1915 році в гімназії були 8 основних, 1 підготовчий і 1 паралельний клас.

У 1917–1918 роках радянською владою Новгород-Сіверська чоловіча гімназія була реорганізована у семирічну школу. Останнім директором гімназії був Олександр Олександрович Кононенко (розстріляний органами НКВД у 1944 році в Москві). З 1932 по 1956 рік у будинку колишньої гімназії знаходилося педагогічне училище ім. К.Д.Ушинського (переведене у 1956 році в місто Макіївка Донецької області). З 1956 по 2004 рік розташовувалась школа-інтернат ім. К.Д.Ушинського, а з 2004 року розпорядженням Президента України Л.Д.Кучми це гімназія №2 для обдарованих дітей-сиріт, переможців обласних та республіканських шкільних олімпіад. Зараз підпорядкована Міністерству освіти України.

П.ПРОВІЗІН,

старший науковий співробітник
краєзнавчого відділу музею-заповідника
«Слово о полку Ігоревім»

ФОРПОСТ

НАУКИ

Слово

У Київському видавництві «Дія» нещодавно вийшли друком відразу дві книги нашої землячки з Бобровиччини Тетяни Череп – поетична збірка «Берег любові» та художньо-документальна повість «Із саду – дві стежини».

про слово

2 березня 2012 у будинку Національної спілки письменників України відбулася зустріч авторки з читачами, присвячена презентації цих книжок.

Вів зустріч редактор обох видань, автор передмови до збірки «Берег Любові» Дмитро Головка, – письменник, лауреат премії імені Павла Тичини. Він зачитав рецензії на твори Тетяни, які написали лауреати Шевченківської премії, поети Володимир Коломієць та Олесь Лупій, перекладач, поет, лауреат міжнародних премій Всеволод Ткаченко.

Присутніми на презентації були земляки – колектив учителів Старобасанської середньої школи на чолі з директором Лідією Шреп, колишні співробітники, рідні, друзі, шанувальники слова.

Високу оцінку творчості письменниці висловив відомий журналіст і краєзнавець, заступник головного редактора газети «Слово Просвіти» Євген Букет. Про співзвучність творчості Тетяни власним думкам говорив наш земляк із Носівщини Микола Стратілат, народний художник України, який надав ілюстрації для повісті «Із саду – дві стежини».

Кінокритик Валерій Бублик відзначив фі-

лософську цінність творів молодої письменниці і їх легку трансформацію у кіносценарії.

Грою на бандурі потішив професор, доктор економічних наук Віталій Гурнак. Зворушливо прозвучали інструментальні та вокальні композиції у виконанні студентки Київського інституту музики імені Р. М. Глієра Олени Голубовської.

Несподіванкою для присутніх були написані Тетяною нові вірші для дітей, які з особливим трепетом прочитав її чоловік – громадський діяч, засновник та виконавчий директор ГО «Вікімедіа Україна» Юрій Пероганич.

Слова привітань висловили також письменники-земляки Василь Костюк, Іван Марченко, поет Володимир Назаренко, радіо-журналіст, заслужений артист України Василь Довжик та інші.

Добрі слова та побажання висловили заступник голови Чернігівського земляцтва Микола Борщ, керівник Носівського відділення земляцтва Віктор Черненко, член Ради земляцтва, керівник ветеранського об'єднання Сергій Кудін, активіст земляцтва Петро Катіман.

Вікторія АСТАЄВА

Ходімо в гай, де ніжно пахнуть
трави,
Де роси нам чіпляються до п'ят,
Де сонце хазяйнує кучеряве
В країні сиріжок і маслят.
А поруч мохом вкрилися стежини,
Хизується ромашка золота.
І солодко всміхається ожина,
Зозулі відраховують літа.
В казкову мить, коли приходить
вечір
І з зорями співають солов'ї,
Я руки покладу тобі на плечі,
Закохані ми підемо в гай.

На землю сніг лапаний ліг,
Зима летить на білих конях.
В того, хто щастя не зберіг,
Сніжинки тануть на долинах.
Свої ти руки простягни,
Твою я перевірю вдачу.
Не збережем любові ми –
Розтане сніг від сліз гарячих.

Тетяна ЧЕРЕП

Уяву людей розбурхує невідоме, таємниче. Та навіть сенсації з часом стають буденними. У світі тепер багато говорять про інопланетян, снігову людину, чупакабра. Один із цих невідомих науці об'єктів наразі потрапив до рук українських учених.

Ось як це було. Троє друзів, колишніх спортсменів-біатлоністів із збірної команди області, цієї зими зібралися не стільки на полювання, скільки на лижну прогулянку – перевірити свою спортивну форму. Брати – Сергій і Микола Бондаренки – майстри спорту, Іван Пугач – кандидат у майстри.

Обрали ліс в Іванківському районі поблизу Чорнобильської зони. Вийшли вранці. Бігли легко і з задоволенням. Попереду – брати з карабінами Бенелі за плечима, за ними – Іван з рюкзаком («тилове забезпечення»).

Кілометрів зо два пробігли «розминаючись». Як раптом попереду через галявину метнулася якась тварина сіро-рудуватого кольору і сховалася за кущем з високою сухою травою. Рухалася

ТАЄМНИЦЬ ПОМЕНШАЄ

великими стрибками. Силует нагадував кенгуря.

– Чупакабра! – вигукнув Сергій і звичним рухом біатлоніста скинув з плеча карабін. Микола пішов в обхід. Звір замість того щоб втікати, вистрибував із-за куща, вишкірив зуби і свиснув. Саме свиснув, а не загавчав. З відстані близько тридцяти метрів Сергій першим же пострілом влучив звіра у голову.

Тварина не рухалась. Обережно підійшли зі зброєю напоготові. Було страшнуvато. Сергій і на вовка ходив, і на ведмедя ходив, а тут таке...

В снігу лежав монстр із довгою міцною шиєю. Голова в загальних рисах нагадувала собаку з великими гострими зубами (на вегетаріанців не схоже!) Довгі мускулисті задні ноги. Такі ж сильні передні, тільки значно коротші. Від голови до хвоста, довгого і товстого, росла темна цупка грива. На

Сенсація передніх кінцівках – видовжені «пальці» з короткими міцними нігтями. Тварина неприємно пахла. Та саме вражає: сліди крові були не червоними, а синіми, наче чорнили.

Мисливці і раніше чули, що такий звір міг бути як радіаційним мутантом, так і результатом експериментів генних інженерів.

Здобутий трофей на шашки явно не годився, та хлопці полюванням були задоволені. Здобич, загорнуту у поліетиленову плівку, власним «джипом» привезли до Києва і віддали вченим із Інституту зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАН України. З нетерпінням будемо чекати результатів дослідження.

Звертаємось також до наших читачів-мисливців, досвідчених і сміливих, взяти участь (зі своєю зброєю) у патрулюванні Чорнобильської зони, щоб обмежити розповсюдження небезпечної тварини.

Валерій ДЕМЧЕНКО

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
«Чернігівське земляцтво»
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія KB №5594
Передплатний індекс 37630

Адреса редакції:
02606, Київ, Броварський проспект, 15,
тел. 206-87-12
Електронна пошта:
otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдеєнко,
Л.Н. Горlach (Коваленко),
А.Л. Курданов, Т.А. Літошко,
П.І. Медвідь, О.Ф. Орехович,
Ю.А. Русанов, М.М. Ткач,
В.В. Пушкар'ов, В.Є. Устименко,
М.І. Халимоненко.

За достовірність фактів, точність імен та прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор Леонід Коваленко.
Комп'ютерний набір Леонід Коваленко.

Верстка, дизайн Оксана Кисленко.

Надруковано та зверстано на замовлення товариства «Чернігівське земляцтво» в м. Києві у КП «Редакція журналу «Дім, сад, город».
Тираж 1000.